

Ο πρώτος συνεταιρισμός στην Ελλάδα

Τα Αμπελάκια είναι παραδοσιακός οικισμός, η έδρα της δημοτικής ενότητας του Δήμου Τεμπών του νομού Λάρισας χτισμένα στις βορειοδυτικές πλαγιές του όρους Όσσα. Ο πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 388 κάτοικοι. Οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνται με την κτηνοτροφία και την αμπελουργία στην οποία οφείλουν το όνομά τους.

Οι Αμπελακιώτες ίδρυσαν, οργάνωσαν και λειτούργησαν τον πρώτο αγροτικό συνεταιρισμό παγκοσμίως. Αυτό έγινε το 1778 την εποχή της τουρκοκρατίας. Αρχικά το ονόμασαν κοινή συντροφιά και αδελφότητα των Αμπελακίων με πρόεδρο τον Γεώργιο Μαύρο. Όλοι οι Αμπελακιώτες άντρες, γυναίκες και παιδιά, παραγωγοί, εργάτες, τεχνίτες και έμποροι ήταν μέτοχοι σε αυτήν την θαυμάσια συνεταιριστική επιχείρηση. Οι δουλειές πήγαιναν από το καλό στο καλύτερο και έφτασαν να έχουν 17 υποκαταστήματα σε ευρωπαϊκές πόλεις.

Το χωριό με τη βοήθεια του συνεταιρισμού γνώρισε ανέλπιστα πλούτη, χτίστηκαν αρχοντικά, σχολεία, νοσοκομεία και δρόμοι. Φημίζεται για τα σπουδαία αρχοντικά του καθώς γνώρισε πολύ μεγάλη οικονομική ανάπτυξη κατά το παρελθόν, χάρη στην επεξεργασία και τη βαφή νημάτων με κόκκινο χρώμα που παρήγαγαν από την επεξεργασία του φυτού ριζάρι.

Σήμερα, στο χωριό σώζονται αρκετά καλοδιατηρημένα πετρόχτιστα αρχοντικά, παραδοσιακές πέτρινες βρύσες και γραφικά σοκάκια που φανερώνουν παλαιότερες εποχές ακμής. Το αρχοντικό του Σβαρτς που άρχισε να χτίζεται το 1778 ως κατοικία του προέδρου του συνεταιρισμού Γ. Μαύρου Σβαρτς, υπήρξε και η έδρα του Συνεταιρισμού. Ο παντοδύναμος τότε συνεταιρισμός αποτελούσε δείγμα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της περιοχής όπου η ενασχόληση με την επεξεργασία των νημάτων και κυρίως με τη βαφή τους με

χρώματα ανεξίτηλα χάρη στο φυτό ριζάρι ήταν το κυρίαρχο στοιχείο. Το αρχοντικό του Σβαρτς παραμένει ακόμη και σήμερα δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, υψηλής αισθητικής του 18^{ου} αιώνα και αποτελείται από ισόγειο και δύο ορόφους, με ξεχωριστές και εντυπωσιακές τοιχογραφίες. Σήμερα το αρχοντικό αυτό λειτουργεί και ως μουσειακός χώρος όπου ο επισκέπτης μπορεί να μεταφερθεί και να γνωρίσει την «αίγλη» εκείνης της εποχής στην περιοχή. Το μεγάλο δίδαγμα, λοιπόν, είναι ότι όταν είναι ενωμένοι οι απλοί άνθρωποι, μπορούν να κάνουν θαύματα.